

קונטרס

חֲקֵי הַתּוֹרָה

יגלה, אשר עם ישראל הוא עם רק בזכות התורה, ועלינו לשמע רק בקול חכמי התורה, ולהמשיך רק אחרי צדיקי הדור, ולהבדל מחקי הגויים. ולשמח תמיד עם נקדת יהדותנו, שזכינו להברא מזרע ישראל, ולא עשנו כגויי הארצות, וקבלנו את התורה בהר סיני.

בנוי ומיסוד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר כָּל יְהוּדֵי צָרִיף רַק
לְהַתְנַהֵג כְּפִי חֲקֵי הַתּוֹרָה, וְרַבְּנֵנוּ ז"ל הִקְפִּיד
עַל דְּבַר זֶה מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר (שיחות הַר"ן, סִימָן
כט), שְׁכָל בַּר יִשְׂרָאֵל מְחַיֵּב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם
הַלְכָה, כִּי עִם יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וּבָזָה
אֲנַחְנוּ אַחֲרֵים מְאֹמֹת הָעוֹלָם, וְלִכֵּן עָלִינוּ
לְלַכֵּת רַק כְּפִי חֲקֵי הַתּוֹרָה וּלְהַתְרַחֵק לְגַמְרֵי
מִחֲקֵי עַכְשָׁם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (וַיִּקְרָא יח):
"וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תֵלְכוּ", שְׁאֲסוּר לָנוּ לִילֵף
כְּפִי חֲקֵי הָעַכְשָׁם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתפט)

קוֹנְטֵרַם

חֲקֵי הַתּוֹרָה

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְשַׂמַּח, שְׁנִבְרַאתֶם מְזַרְע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשִׂנוּ כְּגִוְיֵי הָאֲרָצוֹת; כִּי לָנוּ עִם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וְעֲלֵינוּ לְשַׂמַּח מְאֹד מְאֹד, שְׁבַחַר בָּנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְנִתֵּן לָנוּ מִתְּנָה אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה): צָפָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְרָאָה שִׁישְׂרָאֵל מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, שְׂאֵלֹוּלָא כֵן, לֹא בָּרָא הָעוֹלָם, כִּי כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה. מִהִי הַתּוֹרָה? אוֹמֵר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (מְצַרְע נג): דְּאוּרֵי וְגַלֵּי מַאי דִּהְיִי סְתוּם מְגִיָּה; אֲנַחְנוּ מְסִתּוּבְכִים בְּזֶה הָעוֹלָם, לֹא רוֹאִים, לֹא שׁוֹמְעִים, לֹא מְרַגִּישִׁים אֶת הָאֱלֻקוֹת שְׁבַתוֹךְ הַבְּרִיאָה, כִּי בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּדוּמָם, בְּצוּמָח, בְּחִי, בְּמִדְבָּר, עַד שְׂאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא רוֹאָה רַק טֵבַע, מְקַרָּה וּמְזֹל, כְּאֵלוֹ הַגּוֹיִים שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם, כְּאֵלוֹ הָעַרְב־רַב בְּעַלֵּי-בִתִּים,

אבל כְּשִׁזְכִּים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה, וּמִתְגַּלֶּה לָנוּ, שֵׁשׁ הַלְכוֹת בְּדוּמָם, יֵשׁ הַלְכוֹת בְּצוּמָת, יֵשׁ הַלְכוֹת בְּחֵי וְיֵשׁ הַלְכוֹת בְּמִדְבָּר, אֲזִי נִתְגַּלֶּה לָנוּ, שְׁכַל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ הִיא לְבוֹשׁ לְגִבֵּי הָאֵיזֵן סוּף בְּרוּךְ הוּא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ; כִּי הוּא יִתְבַּרֵךְ נִמְצָא וְאֵינן בְּלִעְדֵּי נִמְצָא. וְדָבָר זֶה אֵף אֶחָד לֹא יְכוֹל לְהוֹצִיא מֵאִתְּנוּ, כִּי אֲנַחְנוּ עִם יִשְׂרָאֵל מוֹכְנִים לְמָסָר נִפְשָׁנוּ בְּשִׁבִיל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם נִקְבַּל עַל עֲצֵמֵנוּ רַק "חֻקֵּי הַתּוֹרָה", בְּזֶה אֲנַחְנוּ מְקַבְּלִים עַל עֲצֵמֵנוּ אֶת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, הַמְּסַתְּרֵת בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה; כִּי הַתּוֹרָה הִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְחֻכְמָתוֹ יִתְבַּרֵךְ מְלַבֶּשֶׁת בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְלָכֵן כְּשֵׁיְהוּדֵי ל׳ ל׳ תּוֹרָה, וּמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה, בְּזֶה הוּא מְגַלֶּה, שְׁכַל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ זֶה אֶלְקוּת, וְאֶלְקוּת זֶה הַכֹּל. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוֹ וְנִתְחַזַּק לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים וְעֹלִיזִים, שְׂבַחַר בָּנוּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְנִתֵּן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר רַק עָלֶיָּהּ עוֹמֵד כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּלֵי תּוֹרָה, אֵינן לְעַם יִשְׂרָאֵל שׁוֹם קִיּוּם. וְאוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (רש"י בְּרֵאשִׁית א, א): הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה; וְכֵן אוֹמְרִים (שם): כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל; נִמְצָא, שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְעַם יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה; כִּי "חֻקֵּי הַתּוֹרָה" הֵם הַחֻקִּים שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָעוֹלָם כָּלוּ תְלוּי רַק בְּתוֹרָה

הַקְדוּשָׁה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וּנְקַבֵּל עַל עַצְמֵנוּ מֵעַכְשָׁו "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וְנִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְלַמֵּד תּוֹרָה. כִּי כִּף אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת פָּרָק ו'): בְּכָל יוֹם יוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב, וְאוֹמְרֵת: אוֹי לָהֶן לְבְרִיּוֹת מֵעֲלִבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁכָּל מִי שְׁאִינוּ עוֹסְקִים תְּדִיר בַּתּוֹרָה, הֵרִי זֶה נְזוּף מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ; לְעַם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ רַק "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וְאֲנַחְנוּ נִצְטַוֵּינוּ (וַיִּקְרָא יח) "כִּמְעֵשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ, וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ, וּבַחֲקִיתֶיהֶם לֹא תִלְכוּ"; אֲסוּר לָנוּ לְלַכֵּת בַּחֲקוֹת הַגּוֹיִים בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֹּן, אֲנַחְנוּ עִם יִשְׂרָאֵל מוֹכְנִים לְמַסֵּר אֶת נַפְשֵׁנוּ רַק בְּעִבּוֹר "חֲקֵי הַתּוֹרָה". וְאוֹמֵר רַש"י עַל הַפָּסוּק (וְיִשְׁלַמֵי כְּתוּבוֹת פָּרָק א', הִלְכָה ב'): "וּבַחֲקִיתֶיהֶם לֹא תִלְכוּ" — מֵהַ הַנִּיחַ הַכְּתוּב שֶׁלֹּא אָמַר, אֱלֹא אֱלוֹ נְמוּסוֹת שְׁלֵהֶן, דְּבָרִים הַחֲקוּקִין לָהֶם, כְּגוֹן: טְרִטִיאוֹת וְאַצְטִדִיאוֹת; הֵינּוּ שְׁעַם יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְמַסֵּר נַפְשָׁם לֹא לְלַכֵּת בְּמִקוּמוֹת הַמְזוּהָמִים שֶׁל הַגּוֹיִים. מָה אֲנַחְנוּ רוֹאִים הַיּוֹם? שֶׁהַעֲרַב־רַב רוֹצִים לְעַרֵב אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הַגּוֹיִים — הִיָּה לֹא תִהְיֶה. כִּי הֶרְצוֹן שְׁלֵהֶם — "נִהְיֶה כְּכֹל הַגּוֹיִים בֵּית יִשְׂרָאֵל". אִךְ אֲנַחְנוּ אֵין לָנוּ רַק "חֲקֵי הַתּוֹרָה", שְׁאֵנוּ מוֹכְנִים לְמַסֵּר נַפְשֵׁנוּ בְּעִבּוֹרָם; כִּי אֵין לָנוּ רַק מֵהַ שֶׁהַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה מְגַלָּה לָנוּ, וּמֵהַ שֶׁחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ, וּמֵהַ שֶׁצְּדִיקֵי הַדּוֹר מְפָרְסְמִים

לָנוּ. וְעַלֵּינוּ לְזָכֹר, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתָּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, וְזוֹ עֲבָדָה; כִּי הַבְּרִיאָה אֵין לָהּ קִיּוּם בְּלִעְדֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמָה שְּׂאִינָנוּ זֹכִים לְרֹאוֹת אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמָה שְּׂאִינָנוּ זֹכִים לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה רַק מִחֲמַת רַב עֲווֹנוֹתֵינוּ. אֵל נָא נִשְׁכַּח אֶת הַמַּעֲשִׂים הַרְעִים שֶׁעָשִׂינוּ עַד עַתָּה; חֲטָאוּנוּ בְּכָל מִיַּי חֲטָאִים וְעֲווֹנוֹת. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת אֲמוּנָה, סִימָן כב): הַפֶּשַׁע שֶׁל הָאָדָם מִכְּנִיס כְּפִירוֹת בְּאָדָם; כִּי עַל-יְדֵי שֶׁאָדָם חוֹטֵא, עַל-יְדֵי-זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְקַלֵּט אֶת הָאֲמוּנָה, לְכֵן קָשָׁה לָנוּ לְהַרְגִישׁ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתָּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, וְלְכֵן אָנוּ מְרַגְּשִׁים שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים, וְעַל כָּל אֶחָד עוֹבְרִים יְסוּרִים וּמְרִירוֹת, כִּי חוֹשֵׁב 'עֲזֹב הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הָאֶרֶץ', וּכְאֵלוֹ הַכֹּל טָבַע וּמְקָרָה וּמִזֵּל. וְזֶה כָּלֵל הַצָּרוֹת שֶׁאָנוּ נִמְשָׁכִים אַחַר חֲקֵי הַגּוֹיִים. אָבָל אִם נִמְסַר נַפְשֵׁנוּ וְנִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עוֹד עַתָּה בְּרַגַע זֶה, וְנִקְבֵּל עַל עַצְמָנוּ "חֲקֵי הַתּוֹרָה", עַל-יְדֵי-זֶה כָּל הַחַיִּים שְׁלָנוּ יִשְׁתַּנוּ לְגַמְרֵי; כִּי בְּרַגַע שֶׁיְהוּדֵי מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וּמִתְנַהֵג רַק כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה מְצַוָּה אוֹתָנוּ, וְשׁוֹמֵעַ רַק בְּקוֹל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, פּוֹסְקֵי הַדּוֹר, שְׁכָל הַבְּרִיאָה נִמְסָרָה בְּיָדָם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן מא), שֶׁאֵלוֹ בְּעֲלֵי הַפּוֹסְקִים, שְׁפּוֹסְקִים הֵלְכוֹת, יֵשׁ לָהֶם כַּח לְשׁוֹת אֶת טְבַעֵי

הבריאה. וכך אומרים חכמינו הקדושים (אוצר אגדה), שהקדוש-ברוך-הוא מסר את טבעי הבריאה בידי חכמי ישראל, וכמו שהם פוסקים כך נפסק בשמים. כי כל השמים וצבאם וכל הארץ ומלואה תלויים רק בתורה, וכפי שחכמי ישראל פוסקים, כך משתנים טבעי הבריאה. ואומרים חכמינו הקדושים (עין ירושלמי כתבות, פרק א', הלכה ב'): עד שלש שנים ויום אחד בתוליה חוזרים, ומה אם לפי החשבון כבר היה שלש שנים ויום אחד? באו החכמים ועברו את השנה והוסיפו עוד חדש, והטבע משתנה, וגם אז בתוליה חוזרים. עד כדי כך מסרו את הטבע בידי חכמי ישראל.

ולכן אנו מצוים לשמע רק בקול "חקי התורה", שחכמי ישראל מגלים ומפרסמים, ועלינו לברח מחקי הגויים. אנחנו עם ישראל עם רק על-ידי התורה הקדושה, ולא יועיל שום דבר. ובשביל זה כתוב ברמב"ם (הלכות עבודה זרה, פרק יא, הלכה א'): אין הולכים בחקות העובדי כוכבים, ולא מדמין להן — לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן, שנאמר: "ולא תלכו בחקות הגויים", ונאמר: "ובחקתייהם לא תלכו", ונאמר: "השמר לך פן תנקש אחריהם". הכל בענין אחד מזהיר, שלא ידמה להן, אלא יהיה הישראל מבדל מהם וידוע במלבושו ובשאר מעשיו, כמו שהוא מבדל

מהם במדעו ובדעותיו. וכן הוא אומר: "ואבדיל אתכם מן העמים" — לא ילבש במלבוש המיוחד להן, ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם, ולא יגלח מן הצדדין ויניח השער באמצע כמו שהן עושין, וזה הנקרא בלורית, ולא יגלח השער מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחריו כדרך שעושין הן, ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עבודה זרה, כדי שיכנסו בהן רבים כמו שהן עושין וגו'; וכן כתוב בשלחן ערוך (יורה דעה, סימן קעח, סעיף א'): אין הולכין בחקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם) ולא ילבש מלבוש המיוחד להם, ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם, ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע, ולא יבנה מקומות מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע, ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עובדי כוכבים, כדי שיכנסו בהם רבים, כמו שהם עושים, אלא יהא מבדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו, עין שם; למדים מכאן, אשר עם ישראל יש להם "חקי התורה", ואנחנו מצוים לא להתבולל בין הגויים ולא לחקות אותם, ולא לעשות כמעשיהם, ולא לשמע לחקיהם. יהודי צריך שיהיה לו זקן ופאות, יהודי צריך לשמר שבת, אשר היא אות בין עם ישראל לבין הקדוש-ברוך-הוא, וברגע שמחלל שבת, ברי מינו, יש לו דין של גוי, ולא יועיל שום דבר, אלו "חקי התורה", ואיננו יכולים לברח מהם; כי זכינו

שנשמתנו היתה בהר סיני, וקבלנו את "חקי התורה", ועליהם אנו מחיבים למסור נפשנו. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק, שזכינו להברא מזרע ישראל, ולא עשנו כגויי הארצות. ישתבח שמו לעד ולנצח נצחים, שנתן לנו את התורה הקדושה, אשר בה כלולה כל הבריאה. וכך אומרים חכמינו הקדושים (עין שמות רבה, פרשה מז, סימן ד): אלו לא שקבלתם תורתי, הייתי מחזיר עולם לתהו ובהו, למה? שבתורה בראתי שמים וארץ, אם בטלת הברית, גורם לי להחזיר עליונים ותחתונים לתהו ובהו. ואנו עדים לך, שהערב-רב רוצים לעקר מאתנו את "חקי התורה", ולהכריחנו לחלל שבת, בר מינן, אבל אומר הרמב"ם (הלכות שבת, פרק ל', הלכה טו): השבת ועבודה זרה, כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצוות התורה, והשבת היא האות שבין הקדוש-ברוך-הוא ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצוות, הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל מחלל שבת בפרהסייה, הרי הוא כעובד עבודה זרה, ושניהם כגויים לכל דבריהם, לפיכך משבח הנביא ואומר (ישעיה נו): "אשרי אנוש יעשה זאת, ובן אדם יחזיק בה, שומר שבת מחללו" וגו', וכל השומר את השבת ומכבדו ומענגו לפי כחו, כבר מפרש שכתרו בקבלה שכתרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא, שנאמר (ישעיה נח, יד): "אז תתענג על הוי"ה

וְהִרְפַּבְתִּיךָ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ, וְהֶאֱכַלְתִּיךָ גַחְלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ,
כִּי פִי הוּיָהּ דְבַר”.

לזאת, בני ובנותי היקרים! עלינו לשמח בשמחה
אין סופית, שאנחנו עם ישראל, ואנו גאים עם הקדוש-
ברוך-הוא, אנו גאים עם התורה הקדושה, ואנו מוסרים
נפשנו לילך אף ורק ב”חקי התורה”, ונשמע רק בקול
חכמי ישראל, חכמי התורה. וזו עקר השמחה שלנו,
שאנו צריכים לשמח בשמחה אין סופית, שזכינו
להתודע ממנו יתברך. ולזאת, בני ובנותי היקרים! אף
שכבר עברו עליכם כל מיני צרות ויסורים, ונכשלתם
עד עכשו בעוונות חמורים, בחלול שבת, באכילת
טרפות ונבלות, בכל מיני עריות, באו ונחזר בתשובה
שלמה להקדוש-ברוך-הוא, באו ונתודה להקדוש-
ברוך-הוא, באו ונתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא,
אשר זה עקר התשובה — שאדם זוכה להתודות אליו
יתברך, ולומר לו יתברך: “עשיתי עד עתה מה
שעשיתי, אף מהיום והלאה, רבנו של עולם, אני מוכן
ומזמן לקבל על עצמי רק “חקי התורה”, ולחזר
בתשובה שלמה”. ולכן תכף-ומיד פשיהודי זוכה לחזר
אל הקדוש-ברוך-הוא, ומתודה לפניו, אינו זו משם, עד
שנמחלים לו כל עוונותיו; כי בלי ודוי דברים התשובה
שלו עדין אינה תשובה. וכך אומרים חכמינו הקדושים

(תורת פהנים בחקמי כו): מִיֵּד כְּשֶׁהֵם מִתְּוֹדִים עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, מִיֵּד אָנִי חוֹזֵר וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִרְגִּילוּ עֲצֻמְכֶם בְּכָל יוֹם לְקַבֵּעַ אֵיזָה זְמַן לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהֵבִין אֶל אָבִיו, וְתִסְפְּרוּ לוֹ יְתִבְרַךְ כָּל מַה שֶּׁעָבַר עֲלֵיכֶם, וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, כִּי אֵין מִי שִׁישְׁמַע אֶתְכֶם רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵין מִי שִׁיבִין אֶתְכֶם רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים נא, א): מִי גָרַם לְדוֹד שָׁבָא לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא? פִּיּו שֶׁאָמַר חֲטָאתִי. בְּזֵה שָׁבָא וְאָמַר לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: חֲטָאתִי. מִחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהִבִּיאוּ לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִרְגִּישׁ רוּחַנִּיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת עוֹד בְּזֵה הָעוֹלָם. וְרַבֵּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ק'), שֶׁכָּל הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹשִׁים לֹא הִגִּיעוּ לְמִדְרַגָּתָם, אֶלָּא עַל-יְדֵי שֶׁהִרְגִּילוּ עֲצֻמָּם לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּמוֹ שֶׁמְדַבְּרִים לְחֵבֵר טוֹב וְכוּ', וּבְזֵה תְלוּיָהּ כָּל הַחֲזָרָה בְּתִשְׁבּוּבָה, שֶׁאָדָם צָרִיף לְהִרְגִּיל עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָל מַה שֶּׁצָּרִיף יִבְקֹשׁ רַק מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ, כִּי סוּף כָּל סוּף בֶּן-אָדָם אֵינוֹ מִבִּין אֶתְכֶם, בֶּן-אָדָם אֵף פַּעַם לֹא יוּכַל לְעֹזֵר לָכֶם, בֶּן-אָדָם בְּלִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא כְּחֵיהַ טוֹרְפָת, וְכֵן אוֹמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'), שֶׁהַצְּדִיק הָאֱמֶת הוּא רַחֲמָן אֱמֶתִי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה' מ"ט): "כִּי מְרַחֵם יִנְהַגֶּם", מִי יְכוּל לְהִיּוֹת מְנַהִיג הַדּוֹר?

חקי התורה

רק מי שְׁהוּא רַחֲמָן, וּמֵהִי הַרְחַמְנוּת? לְרַחֵם עַל עַם יִשְׂרָאֵל, לְהוֹצִיאֵם מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם. וְאָנוּ עֲדִים, שְׂבָאוּ זָרִים וְחָלְלוּהָ, בָּאוּ עַרְב־רַב וְגוֹרְמִים, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יַעֲבֹרוּ, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וַיַּעֲזְבוּ אֶת הַשֶּׁבֶת, וַיִּזְנִיחוּ אֶת טְהָרַת הַמִּשְׁפָּחָה, וַיַּעֲבֹרוּ עַל עֲרִיּוֹת, וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת הַמֵּאֲכָלִים הַכְּשָׁרִים, וַיִּתְפַּטְמוּ בְּמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבְן, שְׁזָה אֲשֶׁר מִנְתַּק אוֹתָנוּ מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזֶה אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ כָּל הַשָּׁנִים.

לְזֹאת בָּאוּ עִתָּהּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! וְנִחְזֹר בְּתִשְׁבָּה שְׁלֵמָה אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִקְבַּל עַל עַצְמָנוּ "חֻקֵּי הַתּוֹרָה", כִּי רַק הַתּוֹרָה הִיא חַיֵּינוּ. וְאוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ אַגְדָּה): אָמַר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה וּבְזִכּוֹת הַקְּרִבְנוֹת, אֲנִי מַצִּיל אֶתְכֶם מִגֵּיהֵנוּם. בְּזֶה שְׂאָדָם לּוֹמֵד תּוֹרָה, וּמִקְבֵּל עַל עַצְמוֹ "חֻקֵּי הַתּוֹרָה", וּמִתְפַּלֵּל לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזֶה בְּמָקוֹם קְרִבְנוֹת, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (הוֹשַׁע י"ד): "וַיִּשְׁלֹמָה פָּרִים שְׂפִתֵינוּ", בְּזֶה שְׂאָנוּ מִתְבוֹדְדִים וּמִתְפַּלְלִים לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֲרִי זֶה כְּאֵלוֹ הַקְּרִבְנוֹת קְרִבְנוֹת. וְעַל-יְדֵי-זֶה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל לָנוּ עַל כָּל הָעֲוֹנוֹת, וּמוֹצִיאֵנוּ מִהֲגֵיהֵנוּם. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קי"ט): מֵהוּ הֲגֵיהֵנוּם? הַמְרִירוֹת וְהַצָּרוֹת וְהִסּוּרִים שְׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם; אָדָם יְכוּל לְהִסְתוּבֵב

בזה העולם הגשמי והחמרי, וכל מיני אש הגיהנום שורים בו. חושבים שהגיהנום הוא בשמים, אומר רבנו ז"ל, לא ולא! אין דבר כזה, אין עולם הזה, יש או עולם הבא או גיהנום, אם אדם זוכה ומקבל על עצמו "חקי התורה", ולומד תורה, מקיים מצוותיו יתברך בשמחה עצומה, ורוקד מרב שמחה שזכה להברא מזרע ישראל, ואין לו שום חלק מחלקי הגויים, ואינו מתדמה לגויים, הוא גאה עם הזקן והפאות שלו, אין לו בלורית, אינו מסתפר כגויים, ואינו מתדמה להם, ושמח בשמחה אין סופית על היותו יהודי, אזי אדם זה מרגיש עוד בעולם הזה חיות אלקות, וחי עולם הבא בעולם הזה, כי חי רק עם הקדוש-ברוך-הוא, כל צרכיו מבקש ממנו יתברך, מדבר רק אל הקדוש-ברוך-הוא, אשר הוא יתברך מהנה ומחיה ומקיים את כל הבריאה, והכל זה אלקות ואלקות זה הכל. וזו עבדה ומציאות! כי סוף כל סוף נצטרף לצאת מזה העולם, ולמי אנו שבים? אל הקדוש-ברוך-הוא, אזי למה להתתין שנקבל מכות?! באו כבר עתה נשוב אליו יתברך, ונפקח עינינו ונראה אלקות מכל דבר, ונשמע קול הפנימי מתוך הבריאה, כמובא (שיחות הר"ן, סימן נב): מכל דבר שומעים קול הקדוש-ברוך-הוא, אפלו מספורי הגויים, ולא יועיל שום דבר, אי אפשר להשתיק קול הקדוש-ברוך-הוא הקורא לאדם: בא

תשוב בתשובה ואקבל אותך; ואם אדם זוכה לשוב בתשובה, ומדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, מרגיש נעים וערבית כזו שאין לתאר כלל, עד שאינו צריך שום דבר רק את הקדוש-ברוך-הוא, כי מה יש לנו בזה העולם בלעדי הקדוש-ברוך-הוא? כלום! ולכן העולם הבא פה בזה העולם — אם נקבל על עצמנו "חקי התורה", איזה יפי זה לקיים את המצוות! איזה יפי זה לדבר רק אל הקדוש-ברוך-הוא! איזה יפי זה לשמר שבת ולקיים את המצוות! אבל אם אין אדם מקבל "חקי התורה" בר מינון, ומחלל שבת, ואוכל טרפות ונבלות, וכל מיני שקצים ורמשים, בשר החזיר, השפן, החמורים והגמלים, רחמנא לישזבן, אזי מרגיש גיהנום בזה העולם; ועוברים עליו משברים וגלים, צרות ויסורים, ואין לו למי לפנות בעת צרתו. וזהו הגיהנום שרב רבם של בני-אדם סובלים בזה העולם, רק מחמת שאינם רוצים לקבל על עצמם "חקי התורה", ואינם רוצים להאמין שהקדוש-ברוך-הוא נמצא ובלעדיו אין שום נמצא, ועל-כן אין להם למי לפנות בעת צרתם. לא-כן יהודי המאמין בו יתברך, ומוסר נפשו בעבורו יתברך, ולומד תורה, ושומע בקול חכמי ישראל, חכמי התורה, מסתופף בצלן של צדיקי הדור, הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, המגלים את אמתת מציאותו יתברך וכו', אדם זה הוא בן עולם הבא. אף אם אינו רוצה לקבל

את זאת, מסכן הוא בן הגיהנום, ועוברים עליו משברים וגלים, הוא עצוב בדכאונות, ואחר-כך שואל למה מגיע לי דבר כזה? למה אני צריך לסבל? למה יש לי עניות? למה אני בעל יסורים? למה אין לי נחת? למה אני ריק או רוקה? למה אין לי שלום-בית? הכל מפני שאינכם רוצים לקבל על עצמכם את "חקי התורה", אינכם רוצים לקבל על עצמכם את הטהרה כדת וכדין, אינכם רוצים לקבל על עצמכם לשמור על כשרות המאכלים; כי, בעוונותינו הרבים, כל הארץ מופצת עם טרפות ונבלות, ומי שרק נכשל בזה, קשה וכבד לו לקבל אחר-כך "חקי התורה", כי התורה הקדושה הזהירנו מאד, שלא נאכל טרפות ונבלות, שלא נשקץ עצמנו בכל מיני שקצים ורמשים, כי אחרת לא נוכל לקבל גלוי אלקות, להרגיש את הקדוש-ברוך-הוא. וזו הרחמנות של הצדיק האמת, שמרחם על נשמות ישראל, ורוצה להוציא אותם מעוונותיהם. ואומרים חכמינו הקדושים (שבת נה.): אין יסורים בלא עון, ומפרש רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'): מתי זה יסורים? כשיש בהם עוונות, כי בלי עוונות אין יסורים. מי שדבוק באין סוף ברוך הוא וברוך שמו, הוא הכי מאשר בחיים, ושר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא, מדבר להקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מוחל לו. אבל אם אדם חוטא, בר

חֲקֵי הַתּוֹרָה

מִיָּנָן, וְעוֹבֵר עַל עֲרִיזוֹת: נְדָה, שְׁפָחָה, גּוֹיָה, זוֹנָה, רַחֲמָנָא לִישׁוֹזְבָן, מְחַלֵּל שַׁבַּת, אֲשֶׁר אָמַר הָרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת עֵרוּבִין, פֶּרֶק ב', הַלָּכָה טז): יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מְחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהָסִיָּה. הַרִי הוּא כְּגוֹי לְכָל דְּבָרָיו, וְאִין מְעַרְבִין עִמּוֹ, וְאִינוּ מְבַטְלֵי רְשׁוּת, אֲלָא שׁוֹכְרִין מִמֶּנּוּ כְּגוֹי וְכוּ'; עַד כְּדֵי כָּךְ חָמוֹר חִלּוּל שַׁבַּת. וְהַמְצִיאוֹת הַמְרָה טוֹפַחַת עַל פְּנֵינוּ, שֶׁהַעֲרַב-רַב רוֹצִים לַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת הַשַּׁבַּת, אֲבָל לֹא יִצְלִיחוּ! כִּי אָנוּ עִם יִשְׂרָאֵל זְכִינוּ לְהִיּוֹת עַל הַר סִינַי, וְקִבְּלָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְקִבְּלָנוּ עַל עֲצֻמְנוּ "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וְעָלִיָּה אֲנַחְנוּ נִמְסֹר נַפְשֵׁנוּ, וְלֹא יוֹעִיל שׁוּם דְּבָר, אָנוּ מֵאֲמִינִים רַק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָנוּ מְשַׁעֲבָדִים רַק לְ"חֲקֵי הַתּוֹרָה".

וְלִכֵּן בָּאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִף שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹדֵעַ כְּכֹר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּחַיִּים, וְעָשָׂה שְׁטִיּוֹת וְהִכָּלִים בְּחַיִּים, עִם כָּל זֹאת אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (זֶהר חֶלֶק א' נו'): כָּל מֵאֵן דְּאוֹדֵי עַל חֲטָאוֹי קִדְשָׁא בְּרִיךְ שְׁבִיק לִיה וּמְחִיל לִיה עַל חוּבוֹי; מִי שֶׁמְתוּדָה עַל חֲטָאוֹי, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל לוֹ עַל חֲטָאוֹי. מָה רוֹצֵה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מֵאֲתָנוּ? רַק אֶת הַדְּבוּר! שֶׁאֲנַחְנוּ נִדְּבַר אֵלָיו. וְזֶה מַה שֶּׁרַבְּנוּ ז"ל מְכַנִּים בָּנוּ — אֶת הָעֲנָן שֶׁל תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, שֶׁנִּרְגֵּיל עֲצֻמְנוּ לְדַבֵּר רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-

הוא, ונספר לו יתברך כל מה שאנו צריכים, וזה אשר צועק הנביא (הושע יד): "שובה ישראל עד הוי"ה אלקיך, כי כשלת בעוונך"; באו תחזרו בתשובה, אזי שואלים את הנביא כיצד? ועונה: "קחו עמכם דברים ושובו אל הוי"ה". אומרים חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לח, סימן ד): איני מבקש מכם אלא דברים; הקדוש-ברוך-הוא רוצה דברים שנדבר אליו, שנספר לו מה מעיק לנו, מה מציק לנו. לזאת, בני ובנותי היקרים! אל תהיו בטלנים, תתחילו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלכם, וכל צרככם תבקשו רק ממנו יתברך, כי כל דבור ודבור שאדם מדבר אליו יתברך — זו הצלחה נצחית, הצלחה כזו שאין לתאר ולשער כלל. אם הייתם יודעים מה התפלה פועלת בשמים, הייתם מתבודדים כל הזמן אליו יתברך, כי סוף כל סוף אין לנו רק הקדוש-ברוך-הוא, ועוד מעט אנו יוצאים מזה העולם, ואז נראה מה פעלנו עם התפלה, ונתחרט מאד למה לא התפללנו עוד ועוד, הרי יש לנו כל-כף הרבה זמן לבקש, במקום לדבר לשון-הרע, רכילות, ליצנות, נבול פה, בר מינן, יותר טוב לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא ולאשפך לפניו את הלב, כי רק זה מה שישאר מאתנו. וכתוב בזהר (זהר חלק ג' רלא): מאן דמפרש חטאוי, לא נמסר דיניה אלא בידי מלכא; מי שמספר להקדוש-ברוך-הוא חטאיו, אין עליו שום קטרוגים; כי

היֵצֵר הָרַע מְכַשִּׁילֵנוּ בְּעֵבְרוֹת חַמּוּרוֹת. הַסֵּמֶךְ-דָּמ"ם הַקִּים עַרְב־רַב בְּעוֹלָם בְּשָׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן, וְגוּרָם שְׁיָהוּ פְּרוּדִים בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְרַק זֶה כְּוִנָּתָם — לְהַפְרִיד בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, זֶה הַכַּחַשׁ שֶׁל הַקְּלָפוֹת וְהַסֵּטְרָא אַחְרָא — גִּזְעָנוֹת, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בָּאָה לְעַקֵּר אֶת זֹאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד): "בְּנִים אַתֶּם לַהוֹי"ה אֱלֹקֵיכֶם"; כִּלְנוּ בְּנֵי הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, אַף אֶחָד אֵינוֹ מֵיחָס יוֹתֵר מִזּוּלָתוֹ, כִּלְנוּ עִמְדָנוּ עַל הַר סִינַי וְשָׁמַעְנוּ "אֲנֹכִי הוֹי"ה אֱלֹהֶיךָ" וְגו', "לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי" וְגו'. אֵין בַּתּוֹרָה עֲנִיָּן שֶׁל גִּזְעָנוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֲנַחְנוּ מְקַבְּלִים עַל עֲצָמָנוּ רַק "חֻקֵּי הַתּוֹרָה", וְלֹא חֻקֵּי הַגּוֹיִים, שֶׁאֲצָלָם יֵשׁ הַבְּדִל בֵּין חֻלְקֵי עִם אֶלּוֹ לְחֻלְקֵי עִם אֶלּוֹ, אַף כְּפִי "חֻקֵּי הַתּוֹרָה" כָּל עִם יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנִים לְמָקוֹם בְּרוּךְ הוּא. אֲלֹא שֶׁהַיֵּצֵר הָרַע מְכַשִּׁיל אוֹתָנוּ בְּעֵבְרוֹת, וּכְמֵאמָרָם ו"ל (עֵין בָּבָא בִּתְרָא טו): הַיֵּצֵר הָרַע מְכַשִּׁילֵנוּ בְּכָל מֵינֵי רַע, וְאַחֲר־כֵּן הוּא מְלַאֵף הַמְּוֹת, הוּא הוֹרֵג אוֹתָנוּ, וְאַחֲר־כֵּן הוּא הַמְּקַטְרֵג, וּמְקַטְרֵג עָלֵינוּ לְמַעְלָה, שֶׁעֲשִׂינוּ כֵּן וְכֵן. לְזֹאת אוֹמֵר הַזֵּהר הַקְּדוּשׁ: בְּרַגַּע שְׁיָהוּדֵי בָּא לְהַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְסַפֵּר לוֹ כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו, אֵינוֹ זֶה מְשֵׁם עַד שְׁמוּחָלִים לוֹ כָּל עוֹנוֹתָיו, וּכְשֶׁבָּא הַשֵּׁטֶן לְקַטְרֵג, אוֹמֵר לוֹ הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא: לֵךְ מִכָּאן, אָדָם זֶה סֵפֶר לִי כְּבָר הַכֹּל. וְהַשֵּׁטֶן הוֹלֵךְ בְּבוֹשָׁה וּבְחֻרְפָּה.

לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלנו, וכל צרכינו נבקש רק ממנו יתברך, כי אצלו יתברך מאד חשובה תפלה, אל תפחדו משום דבר שבעולם, רק תלכו ב"חקי התורה", ותהיו מבדלים מהגויים. וזכרו היטב מה ש"התורה הקדושה מצוה אותנו: "ובחקתיהם לא תלכו", אזי אין לנו מה לפחד משום דבר שבעולם. וכך אומרים חכמינו הקדושים (אוצר המדרשים), שיש עשרים וארבעה דברים, שמרחיקין את הישועה ומאריכין את הקץ, ואלו הן: עזי פנים, מנין? שנאמר: ובעבור תהיה יראתו על פניהם לבלתי תחטאו", מכאן אפה למד, שכל מי שיש לו בשת פנים, לא במהרה הוא חוטא (עין גדרים כ), ומרחיק את הישועה; כשיהודי מתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, אף פעם לא יהיה עז פנים נגד חכמי ישראל, נגד צדיקי הדור, נגד "חקי התורה", וסימן שהוא מזרע ישראל, אבל ברגע שאדם רוצה לעקר את "חקי התורה", ומבזה תלמידי חכמים, מדבר נגד צדיקים הדבוקים באין סוף ברוך הוא יתברך שמו, צריכים לדעת, שבאיזה מקום, אדם זה איננו יהודי, ונתערב אצלו איזה דם של גוי, כי מי שמדבר נגד "חקי התורה", סימן שלא עמדו רגליו על הר סיני. מי שאין לו בשת פנים, אלא מדבר על הצדיק הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, מדבר על תלמידי חכמים הדבוקים בתורה

הַקְדוּשָׁה, צְרִיכִים לְדַעַת, שְׁבוּדָאֵי עֶבֶר עַל עֲרִיזוֹת, רַחֲמָנָא לְצֻלָן, וּבֵא עַל אִשְׁתַּי אִישׁ וְעַל נִדָּה, וְעָשָׂה כָּל מִינֵי זֵהָמוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְשָׁמֹר עֲצָמֵנוּ מְאֹד לֹא לְדַבֵּר עַל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל וְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, וְלֹא לְדַבֵּר נֶגֶד "חֲקֵי הַתּוֹרָה", כִּי, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, מִי שְׁמַדְבֵּר נֶגֶד "חֲקֵי הַתּוֹרָה" וּגְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְדַעַת שֶׁהוּא פָּגוּם בְּבִרְיָת, וּבְאִיזָה דוֹר אֵינָנוּ יְהוּדִי, כִּי נִתְעַרַב בְּמִשְׁפָּחוֹתֵם גּוֹיִים, רַחֲמָנָא לְצֻלָן. וְתִזְכְּרוּ הַיֵּטֵב מֵהַ שְׂאוּמָרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אוֹצֵר הַמְדַרְשִׁים): מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּחֲקֵי הַגּוֹיִים, הוּא מְרַחֵק אֶת הַיְשׁוּעָה וּמְרַחֵק אֶת הַקֶּץ, שְׁנֹאמֵר: "וּבְחַקְתִּיהֶם לֹא תִלְכוּ", וּכְתִיב: "לֹא תִלְכוּ בְּחֻקֹּת הַגּוֹי אֲשֶׁר אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם, וְאֶקוּץ בָּם". עִם יִשְׂרָאֵל גְּאִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲשָׂנוּ גּוֹי כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וְכֵן אוֹמְרִים (שָׁם): תָּנוּ רַבָּנָן, בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים אֲמוֹת הָעוֹלָם מְכַעֲסִין אוֹתוֹ: בְּבִלְוֵרִית שְׁבָרָא שִׁיָּהֶם (גּוֹי מְסֻתוֹבֵב עִם בְּלוֹרִית, בְּלֵי כְּפָה, עִם רַבּוּי שְׁעָרוֹת, אֵינוֹ מְסֻתָּפֵר), וְיִשְׂרָאֵל מְרַצִּין אוֹתוֹ בְּתַפְלִין שְׁבָרָא שִׁיָּהֶם (עִם יִשְׂרָאֵל מְפִיסִין אֶת הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ-הוּא עַל-יְדֵי מְצוֹת תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ). אֲמוֹת הָעוֹלָם מְכַעֲסִין אוֹתוֹ בְּכַתְּבַת קַעֲקַע שֶׁעַל יְדֵיהֶם (כִּי אָנוּ רוֹאִים, שֶׁהַגּוֹיִים חוֹקְקִים עַל הַיְדִים, הַרְגָלִים וְהַגּוֹף, כָּל מִינֵי כְּתוּבוֹת קַעֲקַע), וְיִשְׂרָאֵל מְרַצִּין אוֹתוֹ בְּתַפְלִין שֶׁעַל יְדֵיהֶם (עִם יִשְׂרָאֵל מְנִיחִים תַּפְלִין שֶׁל יָד, וּבִזָּה מְפִיסִין

אותו יתברך). אמות העולם מכעיסין אותו בעבודה זרה שלֵהן, וכופרים בהקדוש-ברוך-הוא, וישראל מרצין אותו בקריאת שמע, ומעידין בהקדוש-ברוך-הוא שהוא יחיד בעולמו, הֵא לַמִּדָּת שֶׁהַהוֹלֵךְ בְּחֻקוֹת הַגּוֹיִים, מרחיק את הישועה; לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו להיות בשמחה עצומה, שזכיתם להברא מזרע ישראל, ובאו נקבל על עצמנו על מלכותו יתברך! באו נמסר עצמנו בשביל הקדוש-ברוך-הוא! באו נכריז לכלם, שאנחנו מקבלים על עצמנו רק "חקי התורה". אצלנו חשוב רק מה שחכמי ישראל אומרים, מה שצדיקי הדור אומרים, כי אנו מאמינים באל עולם, אל אחד, ושום דבר בעולם לא יכול לקחת אותנו מהקדוש-ברוך-הוא. כל זמן שאנו מקבלים על עצמנו "חקי התורה", אין לנו להתבהל משום דבר שבעולם. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק, אף שעבר עלינו מה שעבר, באו נתחיל ללמד תורה, כי יגיע היום, שמי ילֵוה אותנו? רק התורה הקדושה, כמאמרם ו"ל (אבות פרק ו'): אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד, כי רק זה מלוה את האדם עד הרגע האחרון. אדם יוצא מזה העולם, עושים לו לְוִיָּה, בוכים, קוברים אותו, שופכים עליו עפר, שמים עליו מצבה, וכֵלֶם הוֹלְכִים הַבֵּיתָה וְשׁוֹכְחִים מִמֶּנּוּ. ומה קורה

עם אדם זה? אף אחד אינו רוצה לחשב, ואומרים: יש לי זמן, זה לא בשבילי. בא ר' יוסי בן קסמא ואומר: אתם יודעים מה ילוגה אתכם? התורה והמצוות שזכיתם לקיים. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נקבל על עצמנו "חקי התורה", ונתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא ונספר לו יתברך כל מה שאנחנו צריכים, ונבקש ממנו כל צרכינו. וכך אומר אליהו הנביא (תנא דבי אליהו רבה, פ"ק טו): לפי שכל המרבה שיחות ותפלות, הם אשר מלוים אותו לבית עולמו. מי שמרגיל עצמו לדבר אליו יתברך, רק זה מה שמלוגה אותו עד הרגע האחרון. כי אין לאדם בזה העולם אף אחד רק הקדוש-ברוך-הוא, ודבר זה, בני ובנותי היקרים! תחקקו היטב היטב בדעתכם. ואם תדעו את זאת שאין לכם רק הקדוש-ברוך-הוא, תהיו שמחים ועליזים, כי הקדוש-ברוך-הוא מחזק אתכם, מעודד ומאמץ אתכם, וקורא לכם — באו תחזרו בתשובה. כי למה אינכם שומעים בקול הקדוש-ברוך-הוא? כי אין לכם אמונת חכמים, כי הקדוש-ברוך-הוא קורא לאדם דרך חכמי הדור, צדיקי האמת, וכל אלו המתלוצצים מחכמי התורה, כל אלו המתלוצצים מצדיקי הדור, מחכמי ישראל, הדבוקים בו יתברך, רחמנא לצלן, הם אינם שומעים את קול הקדוש-ברוך-הוא, ולכן עוברים עליהם כל-כף הרבה יסורים ומרירות והרפתקאות. לא-כן אם נרגיל עצמנו

לְשִׁמְעַ רַק אֶת "חֲקֵי הַתּוֹרָה", לְשִׁמְעַ רַק אֶת חֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, לְצִיַּת רַק לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, וּלְשִׁמְשׁ
 אוֹתָם, וְלִהְיוֹת כְּעַפְר תַּחַת רַגְלֵיהֶם, דִּיקָא אַז נִזְכָּה
 לְשִׁמְעַ אֶת קוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁקוֹרָא אוֹתָנוּ: "בֵּאוּ
 וְתַחֲזְרוּ בְּתִשׁוּבָה! בֵּאוּ אֶעֱזֹר לָכֶם, רַק תִּפְתָּחוּ אֶת הַפֶּה
 וְתִדְבְּרוּ אֵלַי". לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בֵּאוּ נִתְחַזֵּק
 עִכְשָׁו, וְנִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וּבְזָכוֹת זֶה
 נִזְכָּה לִיעוֹד שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים, שֶׁהִבְטִיחוּ לָנוּ אֶת כָּל
 הַטּוֹבוֹת וְהַבְּרָכוֹת, וְנִזְכָּה עוֹד הַיּוֹם, כְּשֶׁהַכֹּל נֶעְלָם
 וְנִסְתָּר, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל טֹבֵעַ וּמְקָרָה וּמְזַל מִפְּנֵי
 הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן, כְּכֹר עִכְשָׁו נִזְכָּה לְרֹאוֹת גְּלוּי אֱלֻקוֹת,
 וְלִידַע שְׂאִין לְהַתְּפַעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה, כִּי אָדָם הַיּוֹם כָּאֵן,
 וְלִמְחַר בְּקִבְר, וּמָה אֲכַפֵּת מָה הוּא מְדַבֵּר, מָה מְשַׁנָּה
 מָה הוּא נוֹבֵחַ? ! עֲלִינוּ רַק לְשִׁמְעַ בְּקוֹל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל,
 צַדִּיקֵי הַדּוֹר, בְּקוֹל "חֲקֵי הַתּוֹרָה" שֶׁהִיא נְצַחִית. לְזֹאת
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה נב, סִימָן ג'):
 אֵימְתֵי הַתּוֹרָה שׁוֹחֶקֶת? לְמִי שֶׁעָמַל בָּהּ לְיוֹם אַחְרוֹן,
 שְׁנֵאמַר (מְשָׁלִי לא): "וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחְרוֹן". לְזֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בֵּאוּ וְנִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, וְלִקְבַּל עַל עֲצֻמְנוּ "חֲקֵי הַתּוֹרָה", וְלִדְבֹר רַק אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאַז תִּהְיוּ כְּלָכֶם מְבֹטְחִים, שְׁלֵא
 תִּפְחָדוּ מֵאַף אֶחָד, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁמַר אֶתְכֶם,
 וְיִשְׁפִיעַ עֲלֵיכֶם שְׁפַע בְּרָכָה וְהַצְלָחָה, וְיֵאִיר עֲלֵיכֶם אוֹרוֹ

יִתְבָּרַךְ בְּהַתְגַּלוֹת כְּזוֹ, שֶׁלֹּא תֵאָרְתֶם וְשַׁעֲרֹתֶם בְּחַיֵּיכֶם,
אֲשֶׁר זֶה מִדְּרַגַּת הַצְּדִיקִים שְׂזוּכִים עוֹד בְּחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה
לְהַרְגִישׁ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּדַגְמַת הָעוֹלָם הַבָּא.
אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְכַנֵּס דְּבָרֵי אֱלֹהֵי בְּתוּךְ לִבּוֹ, וְאֵז טוֹב לוֹ כָּל
הַיָּמִים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!